

Срібна Л.*

НАТО У БОРОТЬБІ ІЗ ТЕРОРИЗМОМ

Боротьба з тероризмом займає важливе місце у порядку денному НАТО. Асиметричність терористичних викликів змушує Північноатлантичний альянс застосовувати цілий комплекс ініціатив політичного, оперативного, концептуального, військового, технологічного, наукового і економічного плану. Доцільно згадати, що на Ризькому саміті 2006 року саме тероризм нарівні з розповсюдженням зброї масового знищення, визначено основною загрозою НАТО на найближчі 10-15 років.

Якщо розглядати процес розвитку антитерористичних заходів військового плану, то неможливо не згадати американську трагедію 9/11, звістки про котру сколихнули весь світ. Незабаром після атак у Нью-Йорку та Вашингтоні НАТО почала свою першу в історії антитерористичну операцію – «Ігл ессіст». Це були перші в історії Організації дії, які було застосовано на підтримку операції згідно зі статтею 5 Вашингтонського договору. У відповідь на запит США з середини жовтня 2001 р. до середини травня 2002 р. для допомоги в патрулюванні американського повітряного простору до Сполучених Штатів було направлено сім літаків НАТО. В цілому 830 членів екіпажу з 13 держав-членів Альянсу здійснили понад 360 бойових вильотів за цей проміжок часу.

26 жовтня 2001 року Північноатлантичний союз почав другу контртерористичну операцію у відповідь на теракти в США – «Ектив ендевор» («Активні зусилля»). Ця морська операція під керівництвом ВМС НАТО була спрямована на спостереження за морським простором в Середземному морі з метою здійснення антитерористичного патрулювання, супроводу і контролю суден з відома сторін. З огляду на свою успішність операція двічі розширювалася: спочатку на Гібралтарську протоку в березні 2003 року, а потім на все Середземномор'я в березні 2004 року. (Початкова операція була обмежена східним Середземномор'ям). Починаючи з 10 березня 2003 р. операція розширилася – в її завдання також став входити супровід цивільних судів в Гібралтарській протоці.

В травні 2002 року у Рейк'явіку було офіційно заявлено, що НАТО вестиме активні дії завжди і всюди, де необхідно боротися з тероризмом, тобто, «зоною відповідальності НАТО» було визначено весь світ. Саме ця заява заклала твердий фундамент для майбутніх операцій Північноатлантичного союзу в Афганістані. А отже, військові контингенти більшості держав-членів Північноатлантичного альянсу беруть участь ще в одній військовій операції «Непохитна свобода» - військовій антитерористичній операції, яка діє проти талібів і Аль-каїди в Афганістані, - не дивлячись на те, що керує нею не НАТО, а США. Починаючи з серпня 2003 р. НАТО очолює Міжнародні сили сприяння безпеки (ІСАФ), на які покладене завдання сприяти уряду Афганістану у зміцненні його влади на всій території країни і забезпечувати безпеку, щоб тим самим ліквідувати підґрунтя розвитку тероризму в цій країні.

Окрім антитерористичних операцій на самітах НАТО було прийнято низку документів концептуального характеру, також направлених проти тероризму. Наприклад, перший

* студентка 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Скороход Ю.С.

всеохоплюючий пакет рішень, котрі і зараз є основоположними у боротьбі з тероризмом, прийнято на Празькому саміті в листопаді 2002 року. Серед них можна назвати:

- нова Військова концепція захисту від тероризму
- План дій партнерства проти тероризму (ПАП-Т)
- п'ять ініціатив в області захисту від ядерної, біологічної і хімічної зброї: пересувна аналітична лабораторія для аналізу ядерних, біологічних і хімічних засобів, загін ліквідаторів у разі ЯБХ-інцидентів
 - захист цивільного населення, включаючи План дій по цивільному надзвичайному плануванню
 - протиракетна оборона
 - кібер-захист країн-членів
 - співпраця з іншими міжнародними організаціями
 - вдосконалення обміну розвідданими.

Хотілося б окремо зупинитися декількох антитерористичних програмах. Перша- це **План дій партнерства проти тероризму (ПАП-Т)**, котрий являє собою ключову складову програми «Партнерство заради миру». Брати участь в цій програмі також було запропоновано на індивідуальній основі країнам, що співробітничать з НАТО в рамках програми «Середземноморський діалог» і іншим зацікавленим країнам. Нещодавно в рамках ПАП-Т було створено три робочі групи, що займаються забезпеченням безпеки енергетичної інфраструктури, кордонів, а також фінансовими аспектами тероризму і ліквідацією джерел фінансування терористичних організацій.

Друга ж програма, прийнята Конференцією національних директорів з озброєнь (КНДВ) на засіданні в травні 2004 року - **робоча програма «Захист від тероризму» (ЗОТ)**. Згодом вона була затверджена на Стамбульській зустрічі у верхах в червні 2004 р. Програма «Захист від тероризму» зосереджена на десяти напрямках:

- Зменшення уразливості широкофюзеляжних цивільних і військових ЛА по відношенню до переносних зенітно-ракетних комплексів (ПЗРК).
- Захист гаваней і портів;
- Зменшення уразливості вертольотів по відношенню до реактивних гранатометів
- Боротьба з саморобними вибуховими пристроями
- Виявлення і заходи захисту від хімічної, біологічної, радіоактивної і ядерної (ХБРЯ) зброї
 - Технології для розвідки, спостереження, рекогносцировки і виявлення об'єктів терористів
 - Утилізація вибухонебезпечних предметів і ліквідація наслідків вибуху
 - Технології захисту від нанесення ударів з бомбометів
 - Захист об'єктів життєзабезпечення
 - Розробка нелетальних засобів

При Службі безпеки НАТО 2003 року було створено **Розвідувальну групу з терористичної загрози (РГТУ)**, котра замінила тимчасовий орган, утворений одразу після терактів 11 вересня. РГТУ у складі співробітників цивільної і військової розвідки, правоохоронних органів є на сьогоднішній день постійним органом НАТО, що займається аналізом загальної терористичної небезпеки і загроз, націлених безпосередньо на Північноатлантичний союз. РГТУ працює з країнами-партнерами і контактними країнами, виконуючи роль експертного центру штаб-квартири НАТО з тероризму. Серед таких «контактних країн» у всьому світі доречно згадати Австралію, Японію, Нова Зеландію і Республіку Корея.

Отже, в контексті заходів, що застосовуються Північноатлантичним альянсом для боротьби з міжнародним тероризмом треба сказати, що це досить розгалужена система за-

ходів, націлена на викоренення тероризму як явища з міжнародного життя в цілому. Зрозуміло, що така глобальна ціль не може бути досягнена однією окремою організацією, навіть якщо до складу неї входять найвпливовіші країни світу. Тому НАТО виступає своєрідною ланкою обширної мережі партнерських відносин з іншими країнами і міжнародними організаціями, особливо акцентуючи увагу на співробітництві з ООН. НАТО активно співпрацює з Контртерористичним комітетом ООН, Виконавчим директором і Комітетом 1540 РБ ООН, виконуючи при цьому Глобальну контртерористичну стратегію ООН. Так як НАТО являє собою одночасно постійний консультативний форум та має у своєму розпорядженні військові сили країн-членів та проекти спільних навчань, у цієї організації все ж таки більше можливостей успішно протистояти терористичній загрозі у порівнянні з окремо взятими країнами.